

skall vara slut vid brölloppet, och tror kanske, att vår ungarl till filosof kunde vara en dylik grobian och yrka mannens välde i äktenskapet. Långt derifrån! Se här, hvad han derom säger:

»Jag skulle i galanteriets språk, ehuru icke utan sanning, säga: qvinnan bör *herrska*, mannen *styra*; ty böjelsen herrskar och förståndet styrer. En äkta mans uppförande måste visa, att hans hustrus bästa framför allt annat ligger honom om hjertat. Men emedan mannen bäst vet, huru det står till i hans hushållning, och huru långt han kan gå, så skall han som en klok minister först förklara sin på nöjen begifna monark, hvilken vill tillstålla en fest eller bygga ett nytt palats, sin skyldiga håg att efterkomma den höga befallningen, men att t. ex. för stunden inga penningar finnas i skattkammaren, att vissa högstnödvändiga utgifter först måste besörjas o. s. v. – så att högstdensamme kan göra allt, hvad honom behagar, blott med den lilla omständigheten, att hans minister alltid får hafva sina insigter¹ till hans tjenst.»

20 3 SVENSKA BIETS BESLUT ANGÅENDE VETTENSKAPERNA OCH DERAS IDKARE. *Freja n:o 41 24.V 1842*

Uti Svenska Biet för sednaste Lördag finnes under rubriken: »Litteraturbulletin» en artikel, som borde innehålla ett vettenskapligt bedömande af Hr Ignells »Grunddrag af den kristliga sedeläran», men som endast har den prunkande titeln till skylt för en okunnighetens, råhetens och papismens förkastelsedom öfver allt, hvad vettenskaplig forskning heter, för det lömskaste anfall mot person, den öfver sin oförmåga att begripa och bevisa harmsna pöbeln i vettenskapens samfund någonsin vågat.

Man må i sanning beklaga vettenskapens öde i ett land, der tanke och tryckfrihet är lag, och der detta oakadt en sådan stämman som Sv. Biets vågar höja sig, utan fruktan att träffas af det allmänna föraktet, beklaga hvarje varm sanningens vän, som i likhet med Hr Ignell uppträder i detta land, der ännu medeltidens barbari och religionshat har en talan. Ty finnes der verkligen icke ett stöd för detta barbari i presterskapets och tystlätne teologers bildning, så måste man anse artikeln i Biet för foster af en vanvettig hjerna. Dock, dess insidiösa och lögnfulla natur visar en illsken beräkning, som icke i denna grad tillkommer dåren, och dess författare måste således veta, att han äger skydd hos lika tänkande, för hvilka intet medel är nedrigt nog att icke godkännas, då det förefigra ändamålet är »*Lutherska kristendomens*» flor.

Ty aldrig hör man Sv. Biet tala om kristendom, utan blott om »*Lutheranism*», om kristendom »i kyrklig mening.» Det har icke längesedan gjort sig bredt med att predika om Guds ord såsom enda läronorm, till och med genom bedrägliga citationer och skamlösa osanning sökt utsprida, att dess motståndare skulle förneka denna sats. Men nu, då en författare uppträder, som grundar sin vettenskapliga lära endast på samma ord, som gör Kristi gudomsnatur till dess

¹ Öfers. tillstår, att han här i uttrycket begått en liten förfalskning. För öfrigt ser man, att Kant redan hade väl reda på den i vår tid ryktbara satsen: *Le roi regne et ne gouverne pas.*

hufvudpunkt och Guds rikes förverkligande äfven på jorden till hufvudsumman af kristendomens sedolära, hvilken lära han endast återfinner i kristendomens urkund, det nya testamentet, nu ropar Biets zelot på en »analogia fidei», på »stora ledande allmänna uppfattningsgrundsatser», hvilka skola bestämma, *huru bibeln får och bör tolkas*. Så förhåller det sig alltid med dessa mörkrets apostlar. De ropa: korsfäst! korsfäst! Han förnekar Mosen och profeterna. Men säger dem någon: jag lärer endast, hvad Guds ord lärer, och bevisar det; då skråna de: Guds ord får intet annat bevisa, än hvad vi lärt oss ur detta Benzeli kompendium. Deras egen okunnighet är för stor, för att förena de motsatser äfven bibeln kan innehålla, och då någon kunnigare försöker att upplösa dem, då inse de sin egen obetydenhet, sitt blifvande beroende af en ny sanningens form och de fördömma hvarje framskridande, emedan det skulle visa deras nakenhet. Ty att kristendomen, emedan den är en lära för årtusenden, skulle kunna uppfattas på ett olika sätt i förhållande till skilda tiders bildning, en bildning, som är kristendomens eget verk, utan att derföre förlora en hårsån af sin sanning, detta kan deras trånga skalle icke rymma. För dem är sanningen *en sats*, som bör bestå till världenes ända, och förunderligtvis är denna sats alltid precis densamma, hvilken någon tålmodig konrektor i dem inpluggat. Att en kristlig sedelära isynnerhet skall vara dem en styggelse, är gifvet. Ty de vilja icke, att den kristne skall vara det i verk och gerning, att han uti ädel handling skall sträfva till gemenskap med det högsta väsendet, uti sitt jordiska lif skall visa sig delaktig af gudomens anda. Nej, de gifva verlden och allt, hvad jordens lif tillhör, hin i våld, lärande den eviga salighet, som vinnes blott genom gråt och tandagnisslan, och hvars hufvudvillkor är att fly verlden, på sin höjd att af densamma se det stycke, som ligger emellan din kammardörr och kyrkan, der du får höra deras saliggörande predikan.

Men vi äro bittra, och läsaren tycker, att Biets uselhet icke förtjenar vår harm. Den fräckhet, hvarmed dess prest denna gång uppträder, är dock så stor, att den i bladets föregående annaler saknar ett motstycke. Denne prest yrkar intet mera och intet mindre, än att Hr Ignell, författaren till »Grunddragen af den kristliga sedeläran», bör afsättas från prestembetet eller sjelf afsäga sig detsamma. Lärer då I. något osedligt? Nej. Eller något okristligt? Nej. Han lärer »Det sedliga förknippar sig med det religiösa i samma känsla, i det handlandet hänföres på Gud», att för »sedeläran ej mindre än tros läran» ingen annan »utgångspunkt kan gifvas än Christus sjelf», att »en kristlig sedelära blott medelst hänvisningen på Kristus såsom vår urbild kan grunda sitt anspråk på allmän gillighet och rättfärdiga denna sin benämning», emedan han är »Guds väsendes afbild», så att »ingen skiljaktighet mellan fadrens och sonens väsende äger rum.» Stöder han sina läror på filosofiska slutsatser? Nej, han bevisar sanningen af hvarje ord han lärur ur Nya Testamentet. Och det är för dessa brott han förklarar ovärdig att vara prest i Sverige!!

Nej, Sv. Biet anför alltid skäl. I. säger, att arfsynden är människans »sinnlighet», likasom Paulus lärer att »köttet» är det onda, som strider mot »anden»; han säger, att samvetet såsom endast medfödt icke »är nog för vårt lufs ledning», att Hottentotten, invånaren på Sandwischöarne, presten i Biet och en samvetsgrann *kristen* icke hafva samma begrepp om godt och ondt, hvarmed han just vill bevisa uppenbarelsens nödvändighet för människans sedlighet; han säger: att en lära om Kristi verksamhet, utöfver hans historiska tillvaro, »utöfver stiftelsen

af Guds rike och det som detta tillhör», faller utom »Guds råd till världens salighet»; han säger, att »uti Guds rike är den enda och rätta försoningen», derigenom att »Kristus, i det han förer oss till Guds rätta kännedom och tillika sjelf framstår såsom den rätta urbilden af ett lif uti gudomlig kraft och sanning, på en gång meddelar oss beggedera» och »förliker vårt sinne med Guds, så att Guds vilja äfven blifver vår», samt att således »tron på honom» är första villkoret för människans förlösning och försoning. Allt detta har nu Biförfattaren dels skeft framställt, dels med ett: »föga», »i viss mening», »så godt han kan»
 10 o. s. v. sökt tillreda, så att deraf måtte framlysa, att I:s satser må innehålla »hvad helst» (d. ä. kristendom), »Luthersk-biblisk-kristendom innehålla de icke.»

Man ser, det är icke nog med kristendom, icke nog med biblisk-kristendom, utan den måste vara »Luthersk-biblisk.» Att I:s lära icke kan tilläggas äfven detta epitet, derföre har Biet naturligtvis icke anfört några bevis. Ty hvad I. lärt om arfsynden står icke i strid med Augsb. bekännelsen, och Biets föregifvanden, att I. skulle »bortresonnerat» treenighetsläran, försoningen, rättfärdiggörelsen, äro blott uppenbara osanningar, kanske härledande sig från Biprestens oförmåga att be-
 20 gripa, hvad en »Sedelära» är, och att följa en vettenskaplig framställning.

Ty hans råhet i vettenskapligt hänseende röjer sig icke blott uti de föreställningar om sanningens natur och väsende, Biartikeln innehåller, uti det förvända att tilldela I:s arbete loford »såsom ett bidrag till teologiens vettenskap», ehuru det fördömmes såsom sanningslöst, utan han har äfven gifvit mera direkta prof derpå. Ehuru nemligen ingen fråga kunnat vara om en vettenskaplig kritik af arbetet, har likväl Bipresten citerat *namnen* på fyra författare, hvilkas arbeten skulle göra Hr I:s umbärligt. Nu förhåller sig dermed så, att Schleiermacher, en af
 30 de fyra, aldrig skrifvit någon kristlig sedelära, samt att Ammons, de Wettes och Schwartz' dithörande skrifter så väl till princip som utförande helt och hållet afvika från Ignells – ja, så att de icke ens positivt uppvisat, hvori en *kristlig* sedelära skiljer sig ifrån hvarje annan, hvilket deremot hos Ignell är hufvudsak. Dennes hela arbete går nemligen derpå ut, att en sann sedelära endast kan finnas inom kristendomen. Man kunde lätt anse detta vara en ensidighet för den kristna kyrkan; Bipresten förklarar det för fiendskap emot »Luthersk biblisk-kristendom.»

Och derföre fordrar Biet, att Hr I:s och hans gelikars verksamhet af samhället icke bör användas. Och hvem är den, som gör denna fordran, och hvem gäller den? Må den derom dömma, som läser Ignells af varm ifver för kristendomen, af brinnande kärlek för sanningen och för människans förädling genomträngda arbete, och äfven genomgått den famösa Biprestens hätska, af ovett och förakt för sanningen flödande artiklar, och han skall hafva lätt att afgöra, hvilken af de båda skriftställarne, som hedrar sitt stånd och inger kärlek för kristendomen. Sannerligen, om underskrefven icke kände någon annan kristendom, än den Biet predikar, eller ett annat kristligt sinne, än det Biets predikanter röja, han skulle afsvärja sig en sådan människofientlig
 40 och förderfvande lära på öppet torg!

Men om sin kristendom må desse Biets män afgöra med sitt samvete, och vi hoppas att den dock må vara bättre, än den de gifva till spillo i Biets spalter, hvilken blott kan göra »kristenheten för Kristus skrämnd.» Betänkligare är det deremot att tillåta dessa Vandaler hafva ett enda ord i vettenskapens rike, och det är för att näpsa dem och fästa

vettenskapsmännens uppmärksamhet på deras oblyga djerfhet, som underskrefven upptog Biartikeln till besvarande, hvilken i öfrigt innebär sin egen dom.

F.

4 TRAGIKO-KOMEDIEN SOM I DE STORA TIDNINGARNA SPELAS MED KONSTITUTIONS UTSKOTTETS REPRESENTATIONSFÖRSLAG.

Freja n:o 42 27. V 1842

10

För hvar och en menniska är det tryckande att hafva begått ett misstag, men för den duglige och rättsinnade mannen är det ingen börda att erkänna detsamma. Den som äflas att hafva rätt, endast derföre att *han* fruktar skammen att hafva haft orätt, den visar på samma gång sin ringa förmåga, ty han fruktar att med ett felsteg hafva förlorat allt anseende hos andra, och sin ringa kärlek för det rätta, ty han sätter sin usla fåfånga framför sanningens seger.

Finnes en sådan fåfånga och envishet i förfäktandet af en gång uttalade åsichter hos en enskild man, i hvardagliga affärer, så är den endast löjlig. Men, om den röjer sig hos en man i det allmännas tjänst, är den lika usel som förderflig, och hos ett periodiskt blad bevisar den i frågor, hvilka gälla nationens hela framtida väl, en oförsvarlig lättsinnighet, som icke skyr att missleda allmänna opinionen och att äfventyra landets välfärd af snöd fruktan eller af lika snöd egenkärlek.

20

Bland de illusioner, de stora tidningarna, Aftonbladet öppet, Dagligt Allehanda med »stillatigandets tystnad» och i förtäckta ord, söka utbreda, är den mest skadliga deras försäkran, att 1840 års riksdag uppfyllt sitt ändamål. För hvar och en, som icke åtnöjer sig med prat och tomma ord, borde det likväl vara klart, att denna riksdag utträttat närmast intet. Eller har den förverkligat några samhällsreformer? Har den i minsta mån brutit det i årtal öfverklagade systemets välde? Har den ens banat vägen för kraftigare åtgärder vid en kommande riksdag? – Nej, och hundrade gånger nej – intet af allt detta har den gjort. Den har sått ord och skördat fraser. Och man blyges likväl icke att ännu prisa detta storverk, att den »uttalat» en opinion mot systemet? Systemet ger ord till återsvar och skrattar deråt, och fortfar att göra hvad det gjort, att vara, hvad det varit. Allt är såsom förr. Ingenting är förändradt. Systemet har blott funnit sina motståndares svaghet och oklokhet, och det triumferar, säkert att herrska till verldenes ända.

30

40

Men något har dock sista riksdag gjort utöfver detta modiga »uttalande.» Den har lagt ett *Förslag till Representationsförändring* – till hvila. Se der storverket! Se der den sanna grunden för »landets framtida kraft och lycka», näst den nuvarande ministerens klippfasta grund likväl enligt Aftonbladets förmenande! Hvem, som något så när känner förhållandena, förvånas icke öfver det allvare, hvarmed de stora tidningarna diskutera detta förslag, utan att dervid skratta hvarandra i synen? Roms augurer mätte icke med större förställning hvarandras figurer, sedan de af fåglars flygt eller offrens inelsvor tolkat statens kommande öden, än den, hvarmed de båda sata vännerna blicka på hvarandra öfver stora Nygatans rännstenar, under det de försäkra allmänheten, att blott en liten olika tanka angående åtskilliga

50